

Rättshjälp

Rättshjälp gör det möjligt för människor som saknar tillräckliga ekonomiska medel att betala de kostnader som är förenade med en rättsprocess. Rättshjälpssystem finns i alla Europeiska unionens medlemsstater och omfattar såväl tvistemål som brottmål.

Anta att du har råkat i tvist med någon hemma eller utomlands och vill väcka talan mot denne eller, omvänt, att du tvingas gå i svaromål för att den andra parten väcker talan mot dig. Föreställ dig vidare en situation där du står anklagad för brott i hemlandet eller utomlands och inte har råd med rättshjälp och/eller juridisk representation i en brottmålsrättegång. I alla dessa fall är du kvalificerad att ansöka om rättshjälp.

Rätten till rättshjälp uttrycks i:

- [Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna](#) – I artikel 6.3 c i konventionen garanteras rätten till rättshjälp för tilltalade som saknar tillräckliga medel för att betala ett rättegångsbiträde, om rättvisans intresse så fordrar.
- [Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna](#) – I artikel 47 i stadgan föreskrivs att rättshjälp ska ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol.

Rättshjälp i tvistemål

Inhemska tvister

Rättshjälpssystem finns i alla EU:s medlemsstater. Om du har hamnat i tvist med ett företag, en yrkesutövare, en arbetsgivare eller någon annan person i **det land där du är bosatt**, och du saknar de ekonomiska medel som behövs för att kunna föra talan i domstol, kan du ansöka om rättshjälp enligt gällande nationella bestämmelser.

En jämförelse av de nationella rättshjälpssystemen visar emellertid att det finns grundläggande skillnader i filosofin bakom och organisationen och hanteringen av rättshjälpssystemen i medlemsstaterna. När det gäller filosofin bakom systemen tycks den allmänna målsättningen i vissa medlemsstater vara att göra juridiska tjänster och möjligheter till rättslig prövning generellt tillgängliga, medan rättshjälp i andra medlemsstater endast finns tillgänglig för de sämst lottade.

Om du vill läsa fördjupad information från ett visst land väljer du det landets flagga.

[ARKIVERAD WEBBPLATS](#) för det europeiska rättsliga nätverket

Tvister med anknytning till flera länder

Om du har hamnat i tvist med ett företag, en yrkesutövare, en arbetsgivare eller någon annan person i **utlandet** och du saknar de ekonomiska medel som behövs för att kunna föra talan i domstol, kan du ansöka om rättshjälp för gränsöverskridande tvister.

För att underlätta tillgången till rättshjälp i tvistemål har EU antagit ett [direktiv](#) om rättshjälp i gränsöverskridande tvister.

Direktivet innehåller bestämmelser om juridisk rådgivning i syfte att nå en uppgörelse innan rättsliga förfaranden inleds, juridiskt bistånd för att driva ett mål vid en domstol och företrädas vid domstol samt bidrag till eller befrielse från rättegångskostnaderna.

För att kunna få rättshjälp i gränsöverskridande ärenden ska du fylla i det relevanta formuläret för ansökningar om rättshjälp. Direktivet ger tillgång till två formulär: ett för ansökningar om rättshjälp och ett för översändande av ansökningar om rättshjälp.

Rättshjälp i brottmål

Medlemsstaterna har sin egen lagstiftning om rättshjälp i brottmål. Framöver kommer den europeiska e-juridikportalen att omfatta detaljerad information på detta område.

Det finns för närvarande ingen EU-lagstiftning om rättshjälp i gränsöverskridande brottmål.

Den här sidan sköts av Europeiska kommissionen. Informationen på denna sida avspeglar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens officiella ståndpunkt. Kommissionen påtar sig inte något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. Vänligen läs den rättsliga informationen för upplysningar om upphovsrätten till EU-sidor. Vi håller på att uppdatera en del av innehållet på webbplatsen med anledning av Storbritanniens utträde ur EU. Det kan dock ta ett tag innan vi har uppdaterat alla sidor.

Senaste uppdatering: 20/01/2020

Rättshjälp - Sverige

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1 Vilka kostnader uppstår vid en rättegång och vem måste som regel betalar dem?
- 2 Vad exakt är rättshjälp?
- 3 Har jag rätt till rättshjälp?
- 4 Beviljas rättshjälp för alla typer av rättegångar?
- 5 Finns det särskilda förfaranden för nödsituationer?
- 6 Var finns ansökningsformulären för rättshjälp?
- 7 Vilka handlingar ska bifogas en ansökan om rättshjälp?
- 8 Var ska ansökan om rättshjälp lämnas in?
- 9 Hur tar man reda på om man har rätt till rättshjälp?
- 10 Vad bör jag göra om jag har rätt till rättshjälp?
- 11 Vem väljer advokat om man har rätt till rättshjälp?
- 12 Täcker rättshjälpen alla rättegångskostnader?
- 13 Vem står för övriga kostnader, om man bara har rätt till begränsad rättshjälp?
- 14 Omfattar rättshjälpen även överklaganden?
- 15 Kan rättshjälpen dras in innan rättegången avslutas (eller till och med återkallas efter rättegångens slut)?
- 16 Går det att överklaga ett avslag av en rättshjälpsansökan?

---

1 Vilka kostnader uppstår vid en rättegång och vem måste som regel betalar dem?

I Sverige är själva domstolsförfarandet gratis med undantag för en ansökningsavgift som f.n. uppgår till 2 800 SEK (ca 265 EURO). För mål där tvisteföremålets värde inte överstiger 23 250 SEK (2 200 EURO) är ansökningsavgiften 900 SEK (85 EURO).

Om du beviljas rättshjälp betalar staten ansökningsavgiften.

2 Vad exakt är rättshjälp?

I tvistemål (civilmål) finns följande former av rättsligt bistånd:

- Rådgivning
- Rättshjälp

Båda formerna regleras i [Rättshjälpslagen](#) (1996:1619).

3 Har jag rätt till rättshjälp?

Rådgivning

Alla - fysiska personer, föreningar, företag m.fl. - kan få rådgivning i alla rättsliga angelägenheter.

Rådgivning kan lämnas av en advokat eller biträdande jurist på en advokatbyrå. Rådgivning kan lämnas i upp till två timmar och kan delas upp på flera tillfällen. För rådgivningen tas en avgift ut. Den uppgår f.n. till

1 725 SEK (ca. 164 EURO) per timme. Om den som får rådgivning inte har tillräckliga ekonomiska medel kan avgiften reduceras till hälften. Barn som får rådgivning behöver vanligtvis inte betala någon avgift. Om avgiften reduceras, får den advokat eller jurist som lämnat rådgivning det resterande beloppet från staten.

Rättshjälp

Rättshjälp är endast tillgänglig för fysiska personer, dvs. bolag och föreningar m.fl. kan inte få sådant bistånd. I vissa situationer kan även dödsbon vara berättigade till rättshjälp. Medborgare från samtliga EU-medlemsstater är likställda med svenska medborgare i fråga om rätt till rättshjälp.

Rättshjälp kan beviljas i de flesta rättsliga angelägenheter (se vidare under fråga 4).

För att rättshjälp skall kunna beviljas måste vissa villkor vara uppfyllda.

1. Du måste ha fått rådgivning under minst en timme.
2. Du får inte ha en inkomst som överstiger en ekonomisk tröskel som f.n. uppgår till 260 000 SEK (ca 27 375 EURO). När sökandens inkomst beräknas beaktas hela den ekonomiska situationen. T.ex. tas hänsyn till underhållskostnader för barn, förmögenhet och skulder.
3. Du skall vara i behov av juridiskt biträde utöver rådgivning och detta behov kan inte tillgodoses på annat sätt.
4. Med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse, tvisteföremålets värde och omständigheterna i övrigt skall det bedömas som rimligt att staten bidrar till kostnaderna.
5. Om du har - eller borde ha haft - en rättsskyddsförsäkring skall den användas i första hand.

4 Beviljas rättshjälp för alla typer av rättegångar?

Rådgivning

Som nämnts ovan under fråga 3 kan rådgivning lämnas i alla rättsliga angelägenheter.

Information och råd kan t.ex. ges i följande frågor:

- Regler som gäller äktenskap och andra former av sammanboende
- Regler för äktenskapsskillnad
- Underhållsbidrag
- Testamente och arv
- Köp och avtal

Rättshjälp

Som nämnts ovan under fråga 3 kan rättshjälp beviljas i de flesta rättsliga angelägenheter, men det finns några undantag. Rättshjälp kan t.ex. inte beviljas i angelägenheter där hjälp genom offentlig försvarare eller offentligt biträde kan komma i fråga. Om du har råkat ut för ett brott kan i vissa fall ett målsägandebiträde förordnas (se [§ 1 lagen 1988:609](#) om målsägandebiträde). Ett målsägandebiträde är kostnadsfritt för brottsoffret. Bland målsägandebiträdets uppgifter ingår att hjälpa dig att föra talan om civilrättsliga anspråk med anledning av brottet, t.ex. skadestånd. Om det har förordnats ett målsägandebiträde för dig kan du inte samtidigt beviljas rättshjälp.

I vissa fall krävs det särskilda skäl för att rättshjälp skall kunna beviljas. Som exempel kan anges angelägenheter som skall behandlas utomlands eller angelägenheter där värdet av det som yrkas inte uppenbart överstiger 23 250 SEK (ca 2 200 EURO).

5 Finns det särskilda förfaranden för nödsituationer

Det finns inget särskilt förfarande för situationer som kräver omedelbar behandling av en rättshjälpsansökan. Däremot följer det av allmänna processrättsliga principer att ett mål eller ärende skall avgöras så snabbt som möjligt.

6 Var finns ansökningsformulären för rättshjälp?

Domstolsverket har tagit fram en enkel [☞](#) ansökningsblankett med upplysningar om hur denna skall fyllas i. Blanketten finns tillgänglig hos både Rättshjälpsmyndigheten och domstolarna. Blanketten kan även rekvireras från [☞](#) Domstolsverket.

7 Vilka handlingar ska bifogas en ansökan om rättshjälp?

Som nämnts under fråga 6 tillhandahåller bl.a. Domstolsverket en enkel ansökningsblankett som också innehåller upplysningar om hur den skall fyllas i. För vidare information går det bra att kontakta Domstolsverket.

En rättshjälpsansökan skall bl.a. innehålla uppgifter om den rättsliga angelägenheten som ansökan avser, om angelägenheten kan komma att behandlas utomlands, om rådgivning har lämnats i angelägenheten, om du har eller har haft en rättsskyddsförsäkring som omfattar angelägenheten samt uppgifter om dina ekonomiska och andra förhållanden. De sistnämnda uppgifterna skall lämnas på ett formulär som tillhandahålls av Domstolsverket.

Något krav på att andra dokument skall bifogas finns inte. Det kan dock vara lämpligt att bifoga tillgängliga handlingar för att på så sätt styrka de uppgifter som lämnas.

8 Var ska ansökan om rättshjälp lämnas in?

 Rättshjälpsansökan skall skickas in till den domstol eller myndighet som är behörig att pröva din ansökan om rättshjälp.

Om ett mål eller ärende rörande den rättsliga angelägenheten pågår vid domstol så är det den domstolen som ska pröva rättshjälpsansökan. I annat fall är det Rättshjälpsmyndigheten som fattar beslut om rättshjälp ska beviljas eller inte.

9 Hur tar man reda på om man har rätt till rättshjälp?

Rättshjälpsmyndigheten eller den domstol som prövar din ansökan om rättshjälp kommer att underrätta dig skriftligt om det beslut som myndigheten respektive domstolen har fattat.

10 Vad bör jag göra om jag har rätt till rättshjälp?

Om du beviljas rättshjälp utses samtidigt ett rättshjälpsbiträde. För vidare information bör du därför vända dig till honom eller henne.

11 Vem väljer advokat om man har rätt till rättshjälp?

Till rättshjälpsbiträde kan förordnas en advokat, biträdande jurist eller någon annan som är lämplig för uppdraget. Om du själv har föreslagit någon lämplig person skall han eller hon förordnas om det inte medför avsevärt ökade kostnader eller det i övrigt finns särskilda skäl mot det.

12 Täcker rättshjälpen alla rättegångskostnader?

När rättshjälp har beviljats betalar staten följande kostnader.

1. Ersättning till rättshjälpsbiträde för arbete i högst 100 timmar, om inte domstol beslutar annat.
2. Skäligen kostnader för bevisning i allmän domstol, Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen.
3. Kostnader för utredning som är skäligen påkallad för att ta tillvara din rätt, till en kostnad om högst 10 000 SEK (ca 1 053 EURO).
4. Kostnader för medlare enligt 42 kap. 17 § rättegångsbalken.
5. Ansöknings- och expeditonsavgifter samt kostnader för verkställighet.

Kostnader som inte täcks av rättshjälpen får du däremot svara för själv. Det finns dock möjlighet att få ersättning för dessa kostnader av din motpart för det fall du vinner målet.

Om du beviljas rättshjälp skall du bidra till kostnaderna genom att betala en rättshjälpsavgift. Denna avgift består av en procentuell andel av kostnaderna för ditt rättshjälpsbiträde. Avgiftssystemet innehåller sex nivåer, beroende på din inkomst, vilka är uttryckta i fasta krontalsintervaller. Procentsatserna för de olika intervallerna varierar mellan två och 40 procent. Vilket intervall du placeras i och därmed vilken procentsats som du skall betala bestäms med utgångspunkt i ditt ekonomiska underlag. Beräkningen av detta underlag grundar sig på din årsinkomst, din försörjningsbörda och dina förmögenhetsförhållanden. Rättshjälpsavgiften skall du betala fortlöpande till ditt rättshjälpsbiträde allteftersom kostnaderna uppstår.

13 Vem står för övriga kostnader, om man bara har rätt till begränsad rättshjälp?

Om du beviljas rättshjälp innebär det att du har tillgång till alla de förmåner som det svenska rättshjälpsystemet inkluderar (se ovan under fråga 12). Det är alltså inte möjligt att beviljas rättshjälp endast till en viss del.

Däremot finns det vid sidan av rättshjälpsystemet en möjlighet att få ekonomiskt bistånd för vissa kostnader i samband med en rättegång, nämligen kostnader för resor till domstol och kostnader för ett vittne man åberopat. Således kan du, om du är part i ett mål eller ärende och har kallats att inställa dig till en förhandling vid domstol, få kostnader för **resa och uppehälle** betalda av staten

om det bedöms som skäligt (11 kap. 6 § rättegångsbalken). Vidare kan staten, om det är skäligt m.h.t. dina ekonomiska förhållanden, betala **ersättning till ett vittne** för nödvändiga kostnader för resa, uppehälle och tidspellan (36 kap. 24 § rättegångsbalken). Möjligheten att få ersättning för kostnader för resa och uppehälle i samband med inställelse till förhandling vid domstol omfattar inte juridiska personer.

14 Omfattar rättshjälpen även överklaganden?

Ja, men ersättning till rättshjälpsbiträdet omfattar arbete i högst 100 timmar. Om 100 timmar har lagts ned redan i första instans täcks alltså inte processen i högre instans.

15 Kan rättshjälpen dras in innan rättegången avslutas (eller till och med återkallas efter rättegångens slut)?

När den rättsliga angelägenheten anses avslutad skall rättshjälpen naturligtvis upphöra. Som regel skall rättshjälpen också upphöra om ditt rättshjälpsbiträde har arbetat i 100 timmar. Domstol kan dock besluta att rättshjälpen får fortsätta.

I vissa fall skall rättshjälpen även upphöra i förtid. Så är t.ex. fallet om du inte betalar din rättshjälpsavgift eller om du har lämnat oriktiga uppgifter och rättshjälp inte skulle ha beviljats om riktiga uppgifter hade lämnats. Ytterligare ett exempel på när rättshjälpen ska upphöra i förtid är om ditt rättshjälpsbiträde har arbetat i 100 timmar och en domstol inte har fattat beslut om att rättshjälpen får fortsätta.

16 Går det att överklaga ett avslag av en rättshjälpsansökan?

Ja. Du har rätt att överklaga ett beslut om att rättshjälp inte beviljas. Om det är en domstol som har fattat beslutet överklagas detta på samma sätt som gäller för andra beslut. I samband med att domstolen skriftligen underrättar dig om beslutet ges även upplysningar om hur man överklagar detta. Om det i stället är Rättshjälpsmyndigheten som har fattat beslutet får detta överklagas till Rättshjälpsnämnden.

Ytterligare information

För ytterligare information om det svenska rättshjälpsystemet samt för beställning av ansökningsblanketter kan du vända dig till Domstolsverket på följande adress:

Domstolsverket

SE-551 81 JÖNKÖPING

<https://www.domstol.se/>

Tfn. +46 36 15 53 00

Fax +46 36 16 57 21

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

De EU-länder som ansvarar för det nationella innehållet på den här webbplatsen håller på att uppdatera delar av sitt innehåll mot bakgrund av Storbritanniens utträde ur EU. Det kan dock ta ett tag innan vi har uppdaterat alla sidor.

Senaste uppdatering: 17/01/2020